

FILIPO TOMAZO MARINEČIO

FUTURIZMO MANIFESTAS

1. Mes norime apdainuoti meilę rizikai, veiklumą ir nutrūktgalviškumą.
2. Drąsa, įžūlumas ir maištas – tai pagrindiniai mūsų poezijos elementai.
3. Lig šiolei literatūra buvo sustabarėjusi, šlovino ekstazę ir svajonę. Mes norime kelti į padanges agresyvų judėjimą, karštligišką veiklumą, bėgimą, *salto mortale*, mes už antausį ir kumštį.
4. Mes teigiame, kad pasaulį užkariavo naujas grožis, greičio grožis. Lenktynių automobilis su savo dailiu kapotu, storais gyvatiškais išmetamųjų dujų vamzdžiais, riaumojantis automobilis, lekiantis tarsi artilerijos sviediniai yra žymiai gražesnis už *Vittoria di Samotracia* [Nikė – vert. pastaba].
5. Mes norime kurti himnus žmogui, sukiojančiam idealų vairakotį, skriejančiam žaibišku greičiu per Žemę, tiksliau sakant, ratu apie jos orbitą.
6. Poetas su užsidegimu prašmatniai ir dosniai turėtų šlovinti svaigulį keliančius pirminius elementus.
7. Tikras grožis yra kovojantis grožis. Joks neagresyvaus charakterio kūrinys negali būti laikomas šedevru. Poezija turi gimti kaip veržli ataka prieš nežinomas galingas jėgas.
8. Mes esame ant amžių slenksčio!.. Kodėl turėtume dairytis atgalios, jeigu norime išlaužti paslaptingas duris, vardu Neįmanoma. Laikas ir Erdvė mirė vakar. Mes jau gyvename absoliute, kadangi jau sukūrėme visur esantį amžinąjį greitį.
9. Mes norime šlovinti karą – vienintelį pasaulio sanitarą – militarizmą, patriotizmą, griaunamąjį anarchistų gestą, gražias idėjas, dėl kurių mirštama, ir panieką moteriai.
10. Mes norime naikinti muziejus, bibliotekas, visokio plauko akademijas, kovoti prieš moralizmą, feminizmą, prieš menkiausią oportunistinę ar utilitarinę niekšybę.
11. Mes apdainuosime dirbančias, pramogaujančias ir maištaujančias žmonių mases; apdainuosime įvairiaspalves ir polifoniškas revoliucijų jūras šiuolaikinėse sostinėse; apdainuosime vibruojantį nakties karštį, sklindantį nuo ryškiais elektros mėnuliais apšviestų arsenalų ir uostų; godžias stotis, praryjančias rūkstančias gyvates; dangų remiančius gamyklų kaminus, susivijusiais dūmų lynais prisirišusius prie debesų; upes apžergusius tiltus, panašius į milžiniškus gimnastus, šokančius saulėje kaip peilio ašmenys; horizontą šniukštinėjančius ir nuotykių ieškančius garlaivius; bėgiais dundančius lokomotyvus plačiomis krūtinėmis, panašius į didžiulius vamzdžiais pažabotus plieno žirgus; svaigius skrydžius aeroplanų, kurių propeleriai plaikstosi vėjyje kaip vėliavos ir atrodo, kad jiems ploja minia entuziastų.

1912 metų gegužės 11 dieną pasirodė „Futuristų literatūros techninis manifestas“, kuriame raginama nepaisyti gramatikos taisyklių, laužyti sintaksės normas, vartoti nekaitomas veiksmažodžio formas, kurti semantines analogijas, duoti žodžiui laisvę, panaikinti literatūroje „aš“ ir kt.

FUTURISTŲ LITERATŪROS

TECHNINIS MANIFESTAS

1. *Reikia sugriauti sintaksę*, daiktavardžiais disponuoti savo nuožiūra.
2. *Reikia vartoti veiksmažodžio infinityvą*, kadangi veiksmažodžiai glaudžiai prilimpa prie

daiktavardžių ir taip leidžia stebinčiam ar vaizduojančiam rašytojui išvengti *aš*. Infinityvas pats vienas be niekieno pagalbos gali suteikti gyvenimo tęstinumo ir intuicijos, kad jį suvokia, prasmę.

3. *Reikia pašalinti būdvardį*, kadangi nuogas daiktavardis visiškai išlaiko savo pagrindinę spalvą. Būdvardis, turėdamas neryškų charakterį, suponuojantis poilsį, meditaciją, visiškai nedera su mūsų dinamiška vizija.

4. *Reikia pašalintirieveismį*, tą pasenusią sagtį, segančią vieną žodį prie kito. Prieveiksmis frazėje išlaiko varginantį stiliaus vieningumą.

5. *Dvigubinti kiekvieną daiktavardį*, tai yra paskui daiktavardį turi sekti, be jokio jungtuko, kitas analogiškai su juo susijęs daiktavardis. Pavyzdžiui, vyras-torpedinis kateris, moteris-įlanka, miniamūša, aikštė-piltuvėlis, durys-čiaupas.

6. *Taip pat panaikinti skyrybos ženklus*. Nevartojant būdvardžių, prieveiksmių ir jungtukų, skyrybos ženklai savaime netenka jokios prasmės tekste, kurio gyvas stilius gimsta pats iš savęs, be jokių absurdiškų pauzių, kurias jas verčia daryti kableliai ir taškai. Norėdami pabrėžti tam tikrą ekspresiją, dinamiką, taikykite matematikos ženklus, pavyzdžiui, $+ - x : = > <$, arba muzikos.

7. Rašytojai vis dar niekaip negali pabėgti nuo tiesioginės analogijos. Pavyzdžiui, gyvūną jie lygina arba su žmogumi, arba su kitu gyvūnu, beveik tokiu pat, vienas į vieną, kaip kokioje fotografijoje... (Pavyzdžiui, foksterjerą jie lygina su mažutyčiu grynakrauju žirgu. Kiti, kiek pažangesni, tą patį foksterjerą lygina su mažu Morzės aparatu. O *aš* jį lyginu su kunkuliuojančiu vandeniu. Mes už tai, kad analogijų gradacija būtų kuo platesnė, mes už gilius ir tvirtus ryšius, nors ir gana tolimus.)

Analogija yra ne kas kita, o gili meilė, jungianti tolimus, iš pažiūros visai skirtingus ar net priešiškus dalykus. Tik pačios plačiausios analogijos kūrinys, kurį galime palyginti su sutartinai grojančiu orkestru, padeda aprėpti materijos gyvenimą polichromiškai, polifoniškai ir polimorfiškai.

Kūrinys *Tripolio mūšis (Battaglia di Tripoli)* palyginęs durtuvų sklidiną tranšėją su orkestru, o kulkosvaidį – su fatališka moterimi, nedideliame afrikiečių mūšio epizode *aš* intuityviai supratau didžiąją dalį universo.

Vaizdai – tai ne gėlės, rūšiuojamos ir renkamos itin kruopščiai, kaip teigė Voltaire. Vaizdai – tai poezijos kraujas. Poezijoje turi rikiuotis nepertraukiama virtinė naujų vaizdų, nes be jų poezija yra tik anemija ir chlorozė.

Kuo daugiau asociacijų sukelia vaizdai, tuo ilgiau jie turi galios išlaikyti nuostabą. Sakoma, kad reikia tausoti skaitytojo susižavėjimą. Šalin visa tai! Geriau rūpinkimės fatališka laiko korozija, naikinančia ne tik šedevro ekspresyvią reikšmę, bet ir jo galią žavėti. Ar mūsų senos ausys dar nesužalotos Beethoven ir Wagner? Taigi reikia šveisti lauk iš kalbos visus stereotipus, nuvalkiotas metaforas, tai yra beveik viską.

8. *Vaizdai negali būti skirstomi* į kilnius ir nešvankius ar vulgarius, ekscentriškus ir natūralius. Intuicija, padedanti juos suvokti, neturi nei preferencijų, nei išankstinių nuomonių. Analogijos – absoliutus šeiminkas visos materijos ir viso intensyvaus gyvenimo.

9. Kiekvienas objektas turi kelti, žadinti analogijų grandinę, kondensuotą, besiremiančią esminiu žodžiu.

Štai pateiksiu ekspresyvų analogijų grandinės pavyzdį, dar su tradicinės sintaksės „karnavalo kostiumais“:

„O taip! Jūs esate nedidukas kulkosvaidis, žavi moteris, ir grėsminga, ir dieviška, nešama

nematomų šimtakojų žirgų, staugianti iš nekantrumo. Ak! Netrukus suksitės giltinės rate, keliausite triuškinančio kracho arba pergalės link!.. Trokštate, kad jums giedočiau karštus meilės madrigalus? Jūsų sinjorai... Man jūs panaši į ginamąją kalbą sakantį tribūną, iškalbingą, nenuvargstantį, kurio žodžiai smigte sminga tiesiai į širdis ratu sustojusiems susijaudinusiems klausytojams... Esate šią akimirką visagalis grąžtas, smingantis į kaukolę, pernelyg kietą šiai atkakliai nakčiai... Esate taip pat valcavimo staklės, elektrinės tekinimo staklės, kas dar? Didelis oksidu dengtas svilinantį vamzdis, degantis, kalantis, pamažėle tirpdantis metalinius paskutinių žvaigždžių taškus!.." (*Battaglia di Tripoli*)

10. Kadangi bet kokia tvarka jau fatališkai yra atsargaus ir budraus proto produktas, reikia orkestruoti vaizdus disponuojant kuo didesne tvarka.

11. Vyti lauk iš literatūros įvardį „aš“, tai yra panaikinti visą psichologinę raišką. Visiškai bibliotekų ir muziejų sugadintas žmogus, vadovaudamasis logika ir neišmatuojama išmintimi, nieko įdomaus jau nebegali pasiūlyti. Taigi turime jį šveisti iš literatūros; galų gale jį turi pakeisti materija, suvokiama išsyk intuityviai, o tai ne fizikų ir ne chemikų nosiai.

Iš italų kalbos vertė Veronika V. Vilytė